

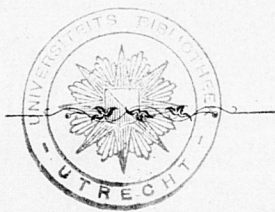
1886.
ANNOTATIONES CRITICAE AD DIONYSI

Ῥωμαϊκῆς ἀρχαιολογίας LIBROS III PRIMOS.

SCRIPSIT

H. VAN HERWERDEN.

Overgedrukt uit de Verslagen en Mededeelingen der Koninklijke Akademie
van Wetenschappen, Afdeling *Letterkunde*, 3de Reeks, Deel III.

AMSTERDAM,
JOHANNES MÜLLER.
1886.

ANNOTATIONES CRITICAE AD DIONYSI

Ῥωμαϊκῆς ἀρχαιολογίας LIBROS III PRIMOS.

SCRIPSIT

H. VAN HERWERDEN.

In emendando Dionysio Halicarnassensi, gravissimo Romanae antiquitatis auctore, aetate nostra permulti critici, in quibus praecipuum locum tuetur Cobetus noster, multa et praeclara ediderunt acuminis atque doctrinae documenta. Praeter hunc enim optime de Dionysi textu meruerunt Kiesslingius, qui XXV abhinc annis curavit criticam Antiquitatis editionem, Meinekius, Buechelerus, Meutznerus, alii multi, quos post Jacobyum in Philologo (XXXVI et XXXVII) et in Praefatione editionis novissimae (p. VI sq.) enumerare nihil attinet. Habet ea recensio, cuius nuperrime primum volumen prodiit apud Teubnerum, praeter alias virtutes hoc boni, quod brevi annotatione critica optimorum librorum, Chisiani (A) praesertim et Urbinatis (B), a quibus paene tota pendet crisit Dionysiaca, ostendit discrepantias, quibus Jacoby addidit virorum doctorum diligentissime undique collectas coniecturas, ita ut is qui hac usus editione locos aut nondum aut minus feliciter temptatos emendare velit non identidem incurrat in periculum ea agendi quae acta iam esse sero intellegat. Ceterum censorem huius libri equidem acturus non sum, sed longe potius novis subsidiis gratus utar, ut ipsi rerum scriptori in libris III hucusque editis pro virili parte tam codicum ope quam coniectura subveniam

locis aliquot post eruditorum curas etiamnunc laborantibus, aliorum vero iniuria temptatorum suscipiam patrocinium.

AD LIBRUM I.

3, 2. *ἐπαύσθησαν* dedit editor. Omnes codices *ἐπαύθησαν* et sic optimi I, 76 extr., neque intellego quo iure haec forma, quam illa antiquiorem esse libri Thucydidis Herodotique confirmare videntur — titulorum hucusque deficiunt quod sciam testimonia — pro illa substituatur.

4, 1. *τῆς αἰοδήμου γενομένης καὶ ἡμᾶς πόλεως ἀδόξους καὶ πάνυ ταπεινὰς τὰς πρώτας ἀφορμὰς λαβούσης καὶ ἱστορικῆς ἀναγραφῆς*. Mihi quidem potior videtur codicis A scriptura *ἀδόξους πάνυ καὶ ταπεινὰς*.

13, 1. Ex Pherecyde laudantur verba: *καὶ Οἴνωτρος, ἀφ' οὗ Οἴνωτροι καλέονται οἱ ἐν Ἰταλίῃ οἰκούντες, καὶ Πενκέτιος, ἀφ' οὗ Πενκέτιοι καλέονται οἱ ἐν τῷ Ἰονίῳ κόλπῳ*. Propius a vero abesse in scriptore Ionico *ἐφ' οὗ*, quod a prima manu exhibet codex B priore loco, testatur Herodoti in talibus usus. Sed insuper utrobique corrigendum *ἐπ' οὗ*. Dionysius, si librariis fides, modo Attieos secutus praepositionem *ἀπό*, modo Herodoti exemplo praepositionem *ἐπί* in talibus adhibuit, licet in ipso Herodoto librarii haud ita raro illam pro hac substituerint.

22, 1. *Οἱ δὲ Σικελοὶ — κατασκευασάμενοι σχεδίας ἐπὶ τῷ πορθμῷ καὶ φυλάξαντες κατιόντα τὸν ῥοῦν ἀπὸ τῆς Ἰταλίας διέβησαν ἐπὶ τὴν ἔγγιστα νῆσον*. Haec intellegi posse nego, quia constans esse solet fluctus marinus, et ubi forte mulatur, sensim hoc fit ita ut mare traiecturi frustra expectent, ut arbitror. Accedit quod verbum *κατιέναι* de vento proprium est, non de fluctu quod sciam. Eadem autem de re eundem secutus auctorem ANTIOCHUM Syracusanum Thucydides sic scribit VI, 2, 3 *Σικελοὶ δ' ἐξ Ἰταλίας — διέβησαν ἐς Σικελίαν — ἐπὶ σχεδιῶν τηρήσαντες τὸν πορθμὸν κατιόντος τοῦ ἰνέμον*. Simile igitur quid restituendum est Dionysio, sive *οἰζον* sive *ἄνεμον* οὐριον

dedisse censendus est. Sic III, 56, 1 legitur *φνλάζας ἄνε-
μον οὕριον*.

22, 2. *καταχθέντες οὖν εἰς αὐτὴν Σικελοὶ τὸ μὲν πρῶτον
ἐν τοῖς ἑσπερίοις μέρεσιν ὄκησαν, ἔπειτα καὶ ἄλλη
πολλαχῇ, καὶ τοῦτομα ἢ νῆσος ἐπὶ τούτων ἦρξάτο Σικελία
καλεῖσθαι*. Aut Dionysium fugit ratio, aut pro ἑσπερίοις
scripsit ἑφοῖς; nam longe probabilius est quod haud dubie
eodem auctore scribit Thucydides l.l. *ἐλθόντες δ' εἰς τὴν
Σικελίην στρατὸς πολὺς (τῶν Σικελῶν sc.) τοὺς τε Σικα-
ροὺς κρατοῦντες μάχῃ ἀνέστειλαν πρὸς τὰ μεσημβρινὰ καὶ
ἑσπέρια αὐτῆς*, itaque ipsi τὸ πρῶτον saltem partem *orien-
talem* Siciliae incoluerunt.

23, 2 extr. *ὀλίγον δὲ κατέμεινεν (τῶν Πελασγῶν μέρος
sc.) ἐν Ἰταλίᾳ τῶν Ἀβοριγίνων προνοία*. Quid hoc
sibi velit, mansisse paucos Pelasgos in Italia Aboriginum
providentia sive *prudencia*, difficile dictu est. Clare noster
scribit infra 30, 5 *τὸ δ' οὖν Πελασγικὸν φύλον, ὅσον μὴ
διεφθάρη τε καὶ κατὰ τὰς ἀποικίας διεσπάσθη, διέμεινε
δὲ ὀλίγον ἀπὸ πολλοῦ μετὰ τῶν Ἀβοριγίνων πολι-
τενόμενον, ἐν τούτοις ὑπελείφθη τοῖς χωρίοις, ὅπου
σὺν χρόνῳ τὴν Ῥώμην οἱ ἐκγονοὶ αὐτῶν οὖν τοῖς ἄλλοις
ἐπολίσαντο* et similia reperies de eadem re alibi, velut 20, 1
et 5 et 44, 6. Error subesse videtur, sed vix certa ratione
tollendus. Si *προνοία* sincerum est, haud male e mente
nostri, qui plurimus est in demonstrando Graecis *Ἑλληνικω-
τάτην* Romanorum originem, conicias *ὀλίγον δὲ κατέμεινε
ἐν Ἰταλίᾳ (μετὰ) τῶν Ἀβοριγίνων (θεῶν) προνοία*. Sin
vero depravatam est, a coniectura abstineo, nam ne *εὐνοία*
quidem sufficere videtur.

28, 1. *μετὰ (τὴν) Τροίαν ἄλωσιν* dedit editor inserto
articulo idemque faciendum putavit 45, 3 et II 2, 2 et 3
μετὰ (τὴν) Ἰλίου ἄλωσιν, itaque quater contra codicem
consensum eandem locutionem suo marte mutavit. Si recte,
eadem crisi uti debuerat II, 6, ubi legitur *μετὰ κατάλυσιν
τῶν μονάρχων*. Sed omisso articulo in chronologicis nihil
est apud optimum quemque scriptorem vulgatus. Thucydides,

ut hoc utar, VI, 4, § 3 μετὰ Συρακονσῶν οἰκίσιν, 5, 3 μετὰ Συρακονσῶν κτίσιν, I, 12, 3 μετ' Ἰλίων ἄλωσιν; et ubi non similia reperiuntur permulta? Elisione hiatum removendum esse vix opus est dicere.

27, 2 extr. ἀπὸ Ἀνδοῦ μὲν (verba sunt Xanthi Lydi) γίνονται Ἀνδοί, ἀπὸ Τορήβου δὲ Τόρηβοι. τούτων ἡ γλῶσσαι ὀλίγον παρ᾿ αὐτῶν ἐξέρχεται (expectabam παρέφερε πάλα), καὶ νῦν ἐτι σιλλοῦσιν ἀλλήλους ῥήματα οὐκ ὀλίγα, ὥσπερ Ἴωνες καὶ Ἀωριεῖς. Pro verbo depravato σιλλοῦσιν (σίλλουσιν B) coniecta esse video σολῶσιν, ζηλοῦσιν (ἀλλήλους εἰς ῥήματα), ὁμολογοῦσιν, συνάδουσιν (ἀλλήλοις), e quibus coniecturis duae ultimae tantum sententiae satisfaciunt, sed non satis explicant corruptelae rationem. Nec prorsus fortasse satisfacit: καὶ νῦν ἐτι ἑκὼν λέγουσιν (ἔχουσιν?) ἀλλήλοισι ῥήματα οὐκ ὀλίγα. Quaerat alius.

30, 2. ὀνομάσθαι δ' ἐφ' Ἑλλήνων αὐτὸ (sc. τὸ Τυρρήριον ἔθνος) οὐδὲν κωλύει καὶ διὰ τὸς ἐν ταῖς τύρρῃσιν οἰκίσαι καὶ ἀπ' ἀνδρὸς θυνάστων. Duplex veterum de nominis origine erat sententia (cf. c. 26 sq.), sed nemo simul utrumque statuebat. Igitur pro καὶ—καὶ Dionysio reddendum ἡ—ἡ. Perpetuam esse in libris utriusque voculae confusionem nemo ignorat.

33, 2 extr. ἐλινύουσιν ἔργων ἵπποι κτέ. Verbum ἐλινύειν, *feriari*, plerumque aut absolute usurpatur, aut iungitur cum participio. Genetivum licet non respuat verbi notio (scriptor περὶ διαίτης ὀξέων cap. 47, Hippocr. I p. 314 ed. Ermerins: δεῖ δὲ καὶ τούτοις τὴν κοιλίην ἐλινύειν πλήθους βρώμας), abesse tamen malim inutile ἔργων, quod nescio an sit glossatoris. Ceterum hunc pulcherrimum paganorum morem hodieque Romae valere norunt omnes qui in urbe aeterna aliquamdiu vixerunt.

34, 3. τὸ δὲ ὄνομα τῷ λόφῳ τινὲς μὲν ὥσπερ ἔφη ἀρχαῖον οἰοῦνται εἶναι, καὶ δι' αὐτὸ τοὺς Ἑπειοὺς οὐχ ἡκιστα φιλοχωρεῖναι <τῷ λόφῳ> μνήμη τοῦ ἐν Ἠλιδι Κρονίου λόφου. Non probaverim doctissimi editoris

iudicium inserentis ex B aliisque libris τῷ λόφῳ, quod omis-
sum est in codice A. Nam et auri grave est, cum brevi
intervallo praegrediatur et sequatur τῷ λόφῳ et τοῦ-λόφου,
et admodum dubiae Graecitatis est nudus Dativus huic verbo
coniunctus pro ἐν τῷ λόφῳ. Ipse editor recte supra 13, 3
duce B dedit φιλοχωρεῖν ἐν ὄρεσιν. Equidem scripserim:
καὶ δι' αὐτὸ τοὺς Ἑπειοὺς οὐχ ἦκιστ' ἐμφιλοχωρήσαι
(sc. τῷ λόφῳ) μνήμη τοῦ ἐν Ἡλίδι Κρονίου λόφου κτέ.

34, 4. Εὗξενος δὲ ποιητὴς ἀρχαῖος καὶ ἄλλοι τινὲς
τῶν Ἱταλικῶν μυθογράφων. In promptu est pro ignoto
poeta substituere *Ennium*, idque dudum proposuit Sylburg.
Est sane probabilis coniectura, nec tamen necessario latere
nomen Latinum effici potest e sequenti ἄλλοι — Ἱταλικῶν,
quod apparebit conferenti Cap. 59, 3, ubi *ipsis Romanis* op-
ponuntur ἄλλοι τινὲς τῶν Ἑλληνικῶν μυθογράφων.

35, 2. ἐπειδὴ τις αὐτῷ δάμαλις ἀποσκιρτήσας τῆς ἀγέλης
ἐν Ἱταλίᾳ ἐόντι ἤδη φεύγων διῆρε τὴν ἀκτὴν καὶ τὸν
μεταξὺ διανηξάμενος πόρον τῆς θαλάττης εἰς Σικελίαν
ἀφίκετο κτέ. Pro διῆρε, quod tolerari nequit, Meinekius
coniecit διῆτε (διήσσε?), sed tempus imperfectum propter
sequentia non potest admitti, itaque aut illius verbi aoristum
repositum oportuit aut, quod equidem praetulerim, διῆλθε,
ut mox in paragraphi huius fine legitur πᾶσαν ὅσῃν ὁ δά-
μαλις διῆλθεν Οὐϊτονλίαν¹⁾.

40, 1. Θεῖόν τι χρῆμα ἐνόμισαν ὄρεᾶν καὶ τοῦ ληστοῦ
μέγα εὐτύχημα τὴν ἀποβολὴν ἐποιοῖντο. Verba ἀπο-
βάλλειν et ἀποβολή, ut *amittere* et *amissio*, non solent usur-
pari de rebus hominibusve vilibus et abominandis, quibus
liberati gaudemus, ut Aborigines Arcadesque Caco ab Her-
cule occiso. Quapropter conieci ἀπαλλαγὴν. Mox § 2 ὅτι
πεπρωμένον εἶη τὸν ἐκ Διὸς καὶ Ἀλκμήνης γενόμενον

¹⁾ Ionicam dialectum, qua usus est Antiochus, cuius haec verba sunt,
non ipsum Dionysium sed eius librariorum oblitterasse demonstrat servatum
participium ἐόντι. Totum locum Ionice conversum exhibere fuerat editoris.

Ἡρακλέα διαμείψαντα τὴν θνητὴν φύσιν ἀθάνατον γενέσθαι οὐδ' ἀρετὴν κτέ, valde mihi suspectum est nomen proprium, quod glossatoris esse crediderim, cui libenter quoque tribuerim vocabula ὁ θεός in capite extremo, ubi legitur ἐνθα μὴ τυγχάνει τιμώμενος ὁ θεός.

47, 2. τῆς ἐλευθερίας <οἱ> περιεχόμενοι. Saepe ita Dionysius, fortasse Herodoti quem saepe imitatur exemplo, cui hoc verbum est in deliciis. Cf. Her. I, 71. III, 53. VII, 39, 160. VIII, 60 aliosque locos, quos in lexico collegit Schweighauserus. Posses opinari Herodoto restituendum esse etiam II, 102, ubi editur e libris θενῶς γλιχόμενοι περὶ τῆς ἐλευθερίας, si recte Cobetus negasset enm locum deleta praepositione περὶ salvum esse. Quippe γλίχεσθαι plerumque quidem dicitur de rebus quibus caremus, attamen cum primaria verbi notio est προσκεκολληθῆναι τινι (cf. γλισχρός), tum apud ipsum Herodotum legitur VIII, 145 ἐλευθερίας γλιχόμενοι. Cf. etiam Plato Phaedon. 117 A.

48, 2. In loco Sophocleo Laocoontis v. 5 sq. sic eduntur:

συνπλάζεται δὲ πλῆθος οὐχ ὅσον δοκεῖς,
οὔ τῆσδ' ἐρῶσι τῆς ἀποικίας Θορυγῶν.

Semper mihi perverse dictum esse visum est *συνπλάζεται*, quoniam ii qui urbem nondum reliquerunt (Aeneas v. 1 dicitur ἐν πύλαισιν esse) dici nondum possunt Aeneae *συνπλάζεσθαι*, i. e. *συνπλανᾶσθαι*. Contra valde mihi arridet scriptura *συνπαύζεται*, i. e. *comites habet* (Aeneas), quam commemoratam a Dindorfio una cum lectione *συνπάζεται* (sic) in deterioribus quibusdam libris reperiri suspicor, siquidem nullam harum lectionum mentionem facit Jacoby.

51, 2. λυμένος Ἀγχίσον μὲν τότε ὀνομασθέντος νῦν δ' ἄσφαρστέραν ἔχοντος ὀνομασίαν. Expectes τότε μὲν.

54, 2. ἐν πολλοῖς δὲ ἄλλοις χωρίοις φιλανθρωπούς τας διατριβὰς δωρήσασθαι δοκῶν ἐκούσιον εἶχε παρ' αὐτῶν τὴν εὖνοιαν (Hercules). Qui delent praepositionem ἐν loci vitium nescio an magis celaverint quam curaverint, siquidem δωρεῖσθαι τινι διατριβήν, si non inepte, saltem insolenter

dictum est. Nisi fallor, potius corrigendum est: ἐν πολλοῖς δὲ ἄλλοις χωρίοις φιλανθρωποὺς τὰς διατριβὰς <ποιήσασθαι καὶ ***> δορῆσασθαι δοκῶν κτέ., ut librarii oculos simili utriusque verbi terminatione decepti a priore ad posterius deflexisse existimemus, qui perfrequens est fons errorum. Quid praeterea exciderit, nam multa cogitari possunt, nemo pro certo dixerit.

58, 1. ὅστις ὦν καὶ τί βουλόμενος. Dionysius alibi concinnius scribere solet ὅστις — καὶ ὅτι. Idem vitium, si vitium est, saepius offendimus in Herodoto, cui Cobetus meliorem rationem restituere assolet.

58, 2. παρὶζόμεθα δὲ (verba sunt Aeneae ad Latinum, querentem quod Troiani agrum depopulati essent) ἐκ τῆς χώρας, ὦν ἡμῖν δεῖ δυστυχέστερον μᾶλλον ἢ εὐπρεπέστερον, ὥς ἡδιστα νεωστὶ ἐβουλόμεθα. Sic edidit Jacoby annotans omnes codices habere ἡκιστα et Schmitzium coniecisse τέως γε. Ego neque ἡδιστα quid hic sibi velit neque τέως γε intellego, intellegerem ἡκιστά τε οἷ ἂν ἐβουλόμεθα, vel καὶ ἡκιστά γε οἷ ἂν ἐβουλόμεθα, quod praefero.

58, 3. ἅπαν δὲ σύγγνωμον τὸ ἀκούσιον, καὶ δεῖ νῦν μηδὲν ἐναντίον βουλευσάμενοι περὶ ἡμῶν χειρὸς προεχομένων, εἰ δὲ μή, θεοὺς καὶ δαίμονας οἱ κατέχονσι τήνδε τὴν γῆν παραιτούμενοι συγγνώμονας ἡμῖν γενέσθαι [καὶ del. Kiessling] ὦν ἡναγκασμένοι δοῶμεν πειρασόμεθα πολέμον ἄρχοντας ὑμᾶς ἀμύνεσθαι. Parum hic apta est notio *contrarium*, nec conspirant in lectione ἐναντίον codices, nam in A legitur αὐτόν. Equidem litteris paene iisdem rescribendum esse suspicor ἀνίατον, sive ἀνίχεστον, quae notio quin huic loco aptissima sit non potest dubitari. Ceterum quis in Thucydide versatus non agnoscit hic manifestam, ut saepe, in Dionysii concionibus veteris scriptoris Attici imitationem? Vide imprimis Thuc. III, 40, 2.

59, 1. ὅπου ἂν ἄλλη παρακαλῶνται συστρατεύειν. Hertleinius coniecit ὅποι ἂν ἄλλοσε, sed ἄλλη servari poterit, modo corrigatur ὅπη.

60, 1. ἐπιθυμία πάντας ἴσχεν ἰσχυρὰ τοῦ παρ' ἀλ-
λήλων ἀπολαῦσαι χρησόμεν. Barbarum est ἴσχεν pro
ἴσχεν, sed recipienda fuerat certa Madvigi emendatio ἔσχεν
— του.

61, 2. ἡθῆος est epici sermonis ut ληΐζεσθαι. Edendum
fuerat hic et alibi ἡθῆος, ut ληΐζεσθαι tandem redditum est
Thucydidi.

63, 1. Ἴλιος μὲν γὰρ ἐάλω τελευτῶντος ἤδη τοῦ
θέρους ἱπτακαίδεκα πρότερον ἡμέραις τῆς θερυνῆς
τροπῆς ὀγδοῇ φθίνοντος Θαργηλιῶνος ὡς Αθη-
ναῖοι τοὺς χρόνους ἄγονσιν. Cogitari non potest certior
et evidentior emendatio quam ἔαρος pro θέρους (quod flu-
xit e sequenti θερυνῆς), quae unicuique locum legenti ultro
se offert et iam olim proposita est a Camerario. Quid edi-
torem, qui etsi natura cautior saepius tamen minus certas
coniecturas recepit, moverit ut luculentissimam correctionem
non admitteret, haudquaquam exputo. Constans autem haec
fama Troiam vere captam esse dubiam facit vulgatam lec-
tionem in Aeschyli Agamemnone v. 824, sqq.

πόλιν διημάθυνεν Ἀργεῖον δάκος
Ἴππου νεοσσός, ἀσπιδηφόρος λεώς,
πύθην' ὀροίσας ἀμφὶ Πλειάδων δύσιν.

Qua re intellecta Ahrensius acute coniecit φάσιν pro
δύσιν. Sed multo depravatiores est versus praecedens, quem
sic corrigendum putavit Rauchensteinus:

Ἴππου νεοσσός ἀσπιδηφόρων πλέως.

Apta sane coniectura, sed qua non nisi pars versus emen-
datur; nam perridicule me iudice ingens ille equus ligneus
vocatur *equi pullus*. Contra non inepte *pullos* vocare potuit
poeta iuvenes armatos equi illius utero inclusos, itaque
conieci:

Ἴππος νεοσσῶν ἀσπιδηφόρων πλέως

equus pullis armigeris fetus. Erat cum suspicarer:

ἵππου κολοσσός κτε.

ut similis error hic obtinuerit, quo supra 405 inversa ratione κολοσσῶν pro νεοσσῶν, quod probabiliter coniectum est, textum invasit. Nec tamen, ut vivo maius equi simulacrum ἵππου κολοσσός dici potuerit, ea lectio non abhorreere videtur a poetica huius loci virtute.

64, 3. πολέμον δ' ἐκ τῶν ἐγκλημάτων τούτων γενο-
 μένον καὶ μάχης ἰσχυρᾶς Λατίνος τε ἀποθνήσκει καὶ
 Τυρρηνός (Τυρονός Cobet) καὶ τῶν ἄλλων σὺν τοῖς, κρα-
 τοῦσι δ' ὅμως οἱ σὺν Αἰνείᾳ. Cum Turnus esset acerrimus
 Latini et Aeneae in hoc bello adversarius, cuius sane
 mortem scriptor hic silentio praetermittere vix et ne vix
 quidem potuit, apparet absurde in sequentibus additum esse
 ὅμως. Quod substituam non habeo, ὅλως enim non esse
 huius loci vix opus est dicere. Graecum foret τελέως, παρὰ
 πολὺ, aut aliquid eiusmodi. Fortasse vox delenda est.

67, 4 init. κηρύκεια. Veram formam κηρύκεια ex optimis
 libris ABa receptam oportuit.

71, 2. Τιβερίνος — Τιβερίνον. In codice A est τεβε-
 ρίνος et τεβερίνον, quae ab editore recepta non esse miror,
 quoniam conspirantibus paene ubique codicibus edere solet
 Τέβερις, non Τίβερις. Notabile est hodieque Italos fluvium
 Tevere appellare non Tivere, ut norunt omnes.

73, 4. ἐπὶ τούτον δὲ ἀνὴρ ἀφίκετο ἐκ Ῥώμης φν-
 γάς. Cum Antiochum, cuius haec verba sunt, Ionice scrip-
 sisse constet (cf. fragmentum I, 12, 3) corrigatur ἀπίκετο.

77, 1. ἔμελλε χρήσασθαι. Aut χρήσασθαι reponendum
 aut recipienda codicum omnium praeter B lectio χρῆσθαι.
 Nam Dionysius Atticorum exemplo pedestrium verbum μέλ-
 λειν aut cum Futuro aut cum Praesenti infinitivo iungit
 abstinens ab Aoristo. Recte mox legitur ὀφθήσεσθαι
 ἔμελλε. 79, 14 ἔμελλον — ἐπιθήσεσθαι. 83, 1 δεήσεισθαι
 — ἔμελλον. 85, 2 ἔμελλε — ἄρξειν. II, 6, 2 μέλλοντες
 λαμβάνειν. 8, 1 μέλλω διεγείσθαι. 76, 1 μέλλω — λέγειν

et μέλλονσαν ἀγαπήσειν — καὶ μενεῖν. III, 2, 2 ἀποστήσει-
σθαι ἔμελλον. 6, 3 ποιεῖν — ἔμελλον. 7, 6 ἔμελλεν —
συντρίψειν καὶ διαφθερεῖν. 11, 9 μέλλουσιν — ἄρξειν.
13, 3 μέλλοντα συμβήσεσθαι. 21, 9 μέλλω λέγειν. 23, 5
ἔμελλεν ἔξειν. 23, 14 μέλλωμεν — χωρεῖν. 28, 4 μέλλοιεν
— ἔξειν ἢ — ἔσεσθαι. 35, 5 ἔμελλε — ἔσεσθαι cett.
Quare non dubito quin II, 75, 3 corrigendum sit ἔμελλε
— ἀπεργάσθαι pro ἀπεργάσθαι, et facio cum Hert-
leinio corrigenti III, 5, 4 ἔμελλεν — ἀναρπάσθαι pro
ἀναρπάσασθαι, ubi Aoristum vitiosum esse praeterea ar-
guit forma media. Uno tantum loco III, 68, 1 ἐφ' οὗ τὸ
ἱερὸν ἔμελλεν ἰδρύεσθαι, ubi libri mendosissime exhibent
ἰδρύεσθαι (sic), editor Kiesslingio obtemperavit.

78, 5 ὥς δὲ τὴν γνώμην τοῦ βασιλείος (Amulii) ἔμαθον
οἱ σύνεδροι ἀπαρτήτω <τῇ> ὀργῇ χρωμένην, ἐδικαίω-
σαν καὶ αὐτοὶ καθάπερ ἐκεῖνος ἡξίον χρήσασθαι τῷ
νόμῳ. *Sententia non irascitur, sed sententiae auctor, itaque*
requiro χρωμένον.

80, 3. ὁρῶν γὰρ αὐτοῦ τὴν σπουδὴν μανικωτέραν
οὖσαν <οὗτος> νομισθεῖς ὁ πατήρ, <ᾧ> τὸν ἔμ-
προσθεν χρόνον ἀπόρρητα ποιούμενος τοῖς μειρακίοις
διετέλεσεν — τότε δὲ — τῷ Ῥωμύλῳ λέγει. Editor et
Schnellius de suo inserunt pronomen demonstrativum hic
post οὖσαν, ille post γάρ. Aliquanto et lenius et melius
simplici articuli transpositione corrigi potest ὁρῶν γὰρ
αὐτοῦ τὴν σπουδὴν μανικωτέραν οὖσαν ὁ νομισθεῖς πα-
τήρ, ᾧ πτέ. (nisi forte praetuleris ὁ πατήρ νομισθεῖς), *is*
qui pater esse credebatur.

85, 4. Supplendum: τοῦτο δὲ αὐτοῖς δόξαν <μὲν>
παρέσχε φιλοτιμίας —, αἴτιον δὲ τοῦ μεγίστου κακοῦ,
στάσις, ἐγένετο.

86, 3. πρὶν <ῇ> καὶ — θεάσασθαι. Dionysius modo
Atheniensium more πρὶν, modo Herodotum et Iones secutus
πρὶν ἢ iungit cum Infinitivo, constanter hac observata lege
ut πρὶν scribat ante vocalem, πρὶν ῖ ante consonantem,

vitans consonarum concursum. Rectissime igitur Jacoby de suo inseruit ἦ.

86, 4 extr. ὁ δὲ ἀγανακτεῖ τε καὶ δεινὰ ποιεῖται, ὡς διηρτημένος ὑπ' αὐτοῦ (Remus a Romulo). Cum sententia postulet *fraude circumventus*, Madvigius coniecit διηπατημένος, sed species magnum criticum Latine tamen quam Graece doctiorem διήρτησε, i. e. *fefellit*. Verbum enim διαρτᾶν hanc notionem induere potuisse docebit ipse Dionysius I, 39, ὁ ὥς δ' οὐχ εὗρισκεν (Hercules boves) ἐπὶ τὸ σπήλαιον ἀφικνέεται τοῖς μὲν ἔχρεσι διαρτώμενος, i. e. ἀπατώμενος. Iam Menandrum eadem vi verbum usurpasse testantur grammatici.

87 init. Ἀρίσται δὴ ἐκ τούτου μείζων τῆς προτέρας ἔρις ἐκατέρου (geminorum scil.) τὸ πλέον ἔχειν διωκομένον, τὸ δὲ μὴ μείον ἀναφανδὸν ἀπὸ δικαιώσεως τοιαύσε ἐπισυνάπτοντος. εἰρημένον γὰρ ἦν αὐτοῖς ὑπὸ τοῦ μητροπάτορος (Numitore), ὅτῳ ἂν προτέρῳ κρείττους ὄρνιθες ἐπισημῶσι, τοῦτον ἄρχειν τῆς ἀποικίας. γένους δὲ ὄρνιθων ἐνὸς ἀμφοῖν ὀφθέντος, ὁ μὲν τῷ πρότερος, ὁ δὲ τῷ πλείους ἰδεῖν ἐκρατύνετο. Priorem sententiam tentarunt alii aliter, nemo infelicius editore, qui substituit δικαιουμένον (an dictum voluit pro δικαιοῦντος?) pro διωκομένον. Equidem abstineo manus, sed sequentia deleto ἦν sic interpunxerim: εἰρημένον γὰρ αὐτοῖς ὑπὸ τοῦ μητροπάτορος, ὅτῳ — ἀποικίας, γένους δὲ ὄρνιθων κτέ. Accusativo absoluto non intellecto, librarius de suo inseruit ἦν.

88, 2. ἐργασάμενος δὲ ταῦτα καὶ των βοῶν ἐκατέρους ἱερείας. Imo vero ἐκάτερον.

88, 3. Θύουσι δ' ἐν αὐτῇ περὶ γονῆς τετραπόδων οἱ γεωργοὶ καὶ νομεῖς θυσιᾶν χαριστήριον ἕαρος ἀρχομένον. Feliciter Meinekius sanavit sententiam corrigendo εὐαρεστήριον, nisi quod admodum dubiae Graecitatis est ea vox, semel in unico codice B lecta I, 67, 2, ubi optime Jacoby e reliquis dedit ἀρεστήριον, pro qua lectione facit etiam substantivum ἀρεστήριον apud Etymo-

logum magnum et Pollucem. Hanc igitur pro *χαριστήριον* substituendam esse existimo.

AD LIBRUM II.

6, 3. οἱ μὲν αὐτὸ τοῦτο ἱκανὸν ὑπολαμβάνοντες εἶναι τὸ μηδὲνα γενέσθαι τῶν ἐναντιουμένων τε καὶ κωλύοντων οἰωνῶν, οἱ δὲ καὶ παρὰ τὸ βούλημα τοῦ Θεοῦ [κωλύοντος]. Reddatur otiosa vox glossatori.

10, 2. Suppleverim sic articulum: εἰ σπανίζοιεν οἱ πατέρες χρημάτων, καὶ λύτρα καταβάλλειν πολεμίοις, εἴ τις αὐτῶν ἢ <τῶν> παίδων αἰχμάλωτος γένοιτο.

10, 3 extr. *νηποινὶ τεθνάναι*. Potiorem formam esse *νηποινεῖ*, quam servavit libri B manus prior, testantur tituli. Contra scribendum esse *πανδημί*, *ἀμοχθεί*, quaeque alia derivantur a radicibus in *o* docent inscriptiones antiquae. Hoc igitur reponatur II, 41, 1 pro *ἀμοχθεί*, illud saepius restituendum pro *πανδημί*.

11, 3. εἰς οὗ δὲ Γάιος Γράκχος ἐπὶ τῆς δημοκριτῆς ἐξουσίας γενόμενος διέφθειρε τὴν τοῦ πολιτεύματος ἀρμονίαν, οὐκέτι πέπαννται σφάττοντες ἀλλήλους καὶ φηγάδας ἐλαύνοντες ἐκ τῆς πόλεως καὶ οὐθενὸς τῶν ἀνηκέστων ἀπεχόμενοι παρὰ τὸ νικᾶν. Quo pacto quaeso haec scribere Dionysius potuit anno sexto a. Chr., quo opus suum edidit, quae ne vere quidem dici poterant per XXII annos quos Romae degerat, ut ipse auctor est I, 7, 2? Minor inerit his verbis offensio, si reposuerimus οὐκέτι ἐπαύοντο, minima vel potius nulla, si scriptorem Halicarnassensem οὐκ ἐπαύοντο dedisse suspicamur.

16, 2. οἱ μὲν γὰρ συνοικίσαντες μετ' αὐτοῦ τὴν Ῥώμην οὐ πλείους ἦσαν ἀνδρῶν τρισχιλίων πεξοὶ καὶ τριακοσίων [ἐλάττους] ἱππεῖς. Delevi ἐλόττους, nam ἀπαρτὶ τριακοσίων equites fuisse testatus est ipse Dionysius supra Cap. 2 extr. scribens: ἀριθμὸς δὲ τῶν μετασχόντων αὐτῷ τῆς ἀποικίας

ἀπὸ πολλοῦ τοῦ κατ' ἀρχὰς ἐξαποσταλέντος ὀλίγος ἦν ὁ καταλειφθεὶς, τρισχίλιοι πεῖσοι καὶ ἱππεὶς τριακόσιοι. Qui addidit ἐλάττους, non intellexit ad τριακοσίων e praegressis mente repetendum esse οὐ πλείους.

20, 2. ἀλλὰ — τὴν Ῥωμαίων μᾶλλον ἀποδέχομαι θεολογίαν, ἐνθυμούμενος ὅτι τὰ μὲν ἐκ τῶν Ἑλληνικῶν μῦθων ἀγαθὰ μικρά τε ἐστὶ καὶ οὐ πολλοὺς δυνάμενα ὠφελεῖν, ἀλλὰ μόνους τοὺς ἐξητακώτας [ὧν ἕνεκα γίνεταί], σπίνιοι δ' εἶδιν οἱ μετεκληγότες ταύτης τῆς φιλοσοφίας. Aut spuria sunt, quod potius crediderim, verba ὧν ἕνεκα γίνεται, aut depravata. Nam quid quaeso significat *propter quae parva (illa) bona fiunt*? Intellegi saltem posset ὧν ἕνεκα σύγκεινται scil. οἱ Ἑλληνικοὶ μῦθοι, aut aliquid eiusmodi. Sed optime verbis istis plane carebimus. In sequentibus verbis καταφρονεῖ τῶν θεῶν ὡς ἐν πολλῇ κακοδαμονίᾳ κυλινδουμένων Cobetum κυλιόμενων coniecisse video. Quidni potius καλινδουμένων?

23, 3 init. περὶ τὰ φιλίστια. Codices, ut saepius alibi, φιλίτια, quod recte editor e Gelenii coniectura correxit. Quam autem sit vetustus hic error, apparet ex voluminibus Herculanensibus. Legitur enim, si editoribus fides, in PHILODEMI *de musica* librorum reliquiis (ed. Kemke) pag. 18, 31: καὶ Τέρπανδρος κατὰ μαντεῖον . . . ἐν τοῖς φιλιτείοις ᾄδων κτέ.

28, 1 med. Locus sic redintegrandus: ἀποτρέπειν τε ἀνθρώπους ἀπὸ παντὸς ἔργου πονηροῦ τὸν φόβον μάλιστα δυνάμενον ὁρῶν (Romulus) πολλὰ εἰς τοῦτο παρεσκευάσατο <·> χωρίον τε ἐν ᾧ καθεζόμενος ἐδίδασκεν, ἐν τῷ φανερωτάτῳ τῆς ἀγορᾶς καὶ <τάγμα> στρατιωτῶν, οἱ παρηκολούθουν αὐτῷ τριακόσιοι τὸν ἀριθμὸν ὄντες καταπληκτικώτατοι τὴν πρόσοψιν, ῥάβδους τε καὶ πελέκεις ὑπ' ἀνδρῶν δώδεκα φερομένους κτέ. Si quis pro τάγμα inserere maluerit σῆφος aliudve vocabulum sententiae aptum, aut στρατιώτας reponere pro στρατιωτῶν, per me licet, sed nudum illud στρατιωτῶν nullo pacto expediri potest.

31, 2. καλεῖται δὲ ὁ θεός, ὃ ταῦτ' ἐπιτελοῖσι, Κῶνσος ὑπὸ Ῥωμαίων, ὃν ἐξηρμηνεύοντες εἰς τὴν ἡμετέραν γλῶτταν Ποσειδῶνα σεισίχθονά φασιν εἶναι τινες καὶ διὰ τοῦτο ὑπογείῳ τετιμῆσθαι βωμῷ λέγουσιν, ὅτι τὴν γῆν ὁ θεὸς οὗτος ἔχει. Non probaverim Hertleini coniecturam σεῖει, qua accepta verba ὅτι — ἔχει fiunt plane supervacua, nisi forte putamus verba sic correcta non Dionysii esse, sed interpretis. Et re vera genuina ea esse multum dubito, sive eorum auctor γαῖόχον sive σεισίχθονα cogitasse censendus est.

32, 1. Ὡς δὲ διεβοήθη τὰ περὶ τὴν ἑσπαγὴν τῶν παρθένων καὶ τὰ περὶ τοὺς γάμους εἰς τὰς πλησιοχώρους πόλεις αἱ μὲν αὐτὸ τὸ πραχθὲν πρὸς ὀργὴν ἐλάμβανον, αἱ δ' ἀφ' ἧς ἐπράχθη διαθέσεως καὶ εἰς ὃ τέλος ἐχώρησεν ἀναλογιζόμενοι μετρίως αὐτὸ ἔφερον. κτέ. Norunt rei palaeographicae periti compendio αὐτὸν significari a librariis omnes pronominis αὐτός formas, itaque ubique pendere a iudicio nostro quanam forma eligenda sit. Quod scientes non dubitabimus h. l. rescribere αἱ μὲν αὐτῶν τὸ πραχθὲν κτέ., quo facto omnia plana erunt, neque auctore Reiskio ante αὐτὸ inseremus aut σκοποῦσαι aut ἐννοούμεναι.

33, 2. γυναῖξί τε καὶ τέκνοις. Cum Graecis longe usitatio sit dicendi ordo inversus, ut liberi commemorentur ante uxores, advertit me saepe Dionysium sequi loquendi morem Romanum, quod fieri potest ut fecerit Latinos quibus utebatur auctores secutus.

34, 4. ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ Καπιτωλίου λόφον. Praeunte Kiesslingio Jacoby secluserit λόφον. Retineri poterit, rescripto Καπιτωλίον.

38, 1 extr. ὡς αὐτῷ στρατηλάτῃ παραληφομένην τοὺς πολεμίους. Legitimo usu sic dicitur sine articulo, quare miror commemoratam esse ab editore malam Buecheleri coniecturam αὐτῷ τῷ στρατηλάτῃ.

38, 4. πεμψασα δ' οὖν (Tarpeia) τῶν θεραπεινίδων
τινὰ διὰ πυλίδος, ἣν οὐδεὶς ἔμαθεν ἀνοιγομένην,
ἡξίον τοῦ βασιλῆα τῶν Σαβίνων ἐλθεῖν αὐτῇ δόχα τῶν
ἄλλων εἰς λόγους. Sententiae ratio requirere videtur per-
fecti participium ἀνεφγμένην, quam non clausam esse
(a militibus) nemo praeter Tarpeiam noverat.

43, 1 ἡμιθανής, forma pessima, mutetur in ἡμιθνής,
quod servatum videbis III, 21 extr. Mox § 2 codices prae-
ter B optime habent ἐλαθείς pro ἐλασθείς, quam vitiosam
formam vel in Herodoto patienter fert Steinius. Eadem
reliquorum librorum ope castiganda est infra 48, 1, ubi
Jacoby ex B edidit ἐξελασθέντας.

45, 3. καὶ πόρον ὥς ἐν ἀμηγάνοις πρὸ ἀγμάσι τοῦτον
ὑπέλαβον εἶναι μόνον. In hac tritissima et paene prover-
biali locutione non expectabam additum πρὸ ἀγμάσι. Ipsum
scriptorem addidisse dubito.

53, 3. πολλῶν πεσόντων ἀφ' ἐκατέρων. Vetus scriptor
Atticus dedisset πολλῶν ἀμφοτέρων πεσόντων.

54, 2. τῆς τε χώρας τὴν ἡμίσειαν ἀποτεμώμενος ἔξω
τῆς πρότερον τοῖς κληρούχοις δοθείσης καὶ φρονεῖν ἀξί-
οι κατὰ λιπὼν — ἀπῆγε τὴν δύναμιν. Malim ἐγκα-
ταλιπὼν, sc. τῇ ἡμισείᾳ τῆς χώρας.

56, 3. αἰτίαν δὲ τῆς ἀναιρέσεως αὐτοῦ (Romuli sc.)
φέρονται τὴν τε ἄφεσιν τῶν ὀμήρων, οὓς παρὰ Οὐιεντα-
νῶν ἔλαβεν, ἄνευ κοινῆς γνώμης γενομένην παρὰ τὸ
εἰωθὸς καὶ τὸ μηκέτι τὸν αὐτὸν προσφέρεσθαι τρόπον
τοῖς ἀρχαιοτάτοις πολίταις καὶ τοῖς προσγράφοις, ἀλλὰ
τοὺς μὲν ἐν τιμῇ πλείονι ἄγειν, τῶν δ' ἐπ-
εισαχθέντων ὑπερορᾶν. — μάλιστα δὲ ὅτι βαρὺς
ἦδη καὶ αὐθάδης εἶναι ἐδόκει καὶ τὴν ἀρχὴν οὐκέτι βα-
σιλικῶς ἀλλὰ τυραννικώτερον ἐξάγειν. Post haec expectes
narrari Romulum occisum esse non ab iis quos prae ceteris
honoraret, sed ab iis quos contemneret itaque a novis ci-
vibus. Verum contra est. nam scriptor sic pergit: διὰ

ταύτας δὴ λέγουσι τὰς αἰτίας συστάντας ἐπ' αὐτῷ τοὺς πατρικίους βουλευῆσαι τὸν νόμον κτέ., alteram vero famam quam prius narratam oportuit, non nisi postea commemorat scribens § 5 οἱ δ' ἐκκλησιάζοντα μὲν αὐτὸν φασιν ὑπὸ τῶν νεοπολιτῶν Ῥωμαίων (nomen abesse malim) ἀναιρεθῆναι, κτέ. Adeo confusam narrationem, quam probabili coniectura nemo facile expediet, ipsi Dionysio tribuere quantumvis inviti cogimur.

59, 3 οὔτε δὴ Πυθαγόρα τῷ Σαμῶι συμφιλοσοφῆσαι [τῷ μετὰ τέταρτος ἀκμάσαντι γενεᾷς] δυνατὸς ἦν τὸν Νόμαν οὐτ' ἐν Κρότωνι διατρίβειν, ὅτ' αὐτὸν ἐκάλουν ἐπὶ τὴν βασιλείαν Ῥωμαῖοι [τῇ μὲν πω τότε οὔση πόλει]. Perinepte in hac conclusione repetuntur argumenta exposita in praegressis. Alterum emblemata praeterea arguit ineptus verborum ordo, nam scribi saltem debebat οὐτ' ἐν Κρότωνι διατρίβειν τῇ μὲν πω τότε οὔση πόλει ὅτ' αὐτὸν ἐκάλουν κτέ.

60, 1. Ὁ δὲ Νομᾶς ἀφικομένων ὡς αὐτὸν τῶν καλούντων ἐπὶ τὴν ἡγεμονίαν τέως μὲν ἀντέλεγε καὶ μέχρι πολλοῦ διέμεινεν (διέμενεν?) ἀπομαχόμενος μὴ λαβεῖν τὴν ἀρχήν, ὡς δὲ οἱ τε ἀδελφοὶ προσέκειντο λιπαροῦντες καὶ τελευτῶν ὁ πατήρ οὐκ ἡξίου τηλικαύτην <αὐτὸν> τιμὴν διδομένην ἀπωθεῖσθαι, συνέγνω γενέσθαι βασιλεὺς. Quia ἀπωθεῖσθαι necessario est medii generis, probabili est caudam vocis τηλικαύτην absumpsisse quod de meo inserui pronomen.

60, 3 τῶν πατρικίων ἐπικυρωσάντων τὰ δόξαντα τῷ πλήθει. Collato loco II, 14, 3 sq., apparet πατρικίους appellari senatores. Similiter infra 62.

60, 5 νύμφην γάρ τινα μυθολογοῦσιν Ἥγερίαν φοιτᾶν πρὸς αὐτὸν ἐκάστοτε διδάσκουσιν τὴν βασιλικὴν σοφίαν. Malim διδάξουσιν.

62, 1 init. Μετὰ τὴν Ῥωμύλου τελευτὴν ἡ βουλὴ τῶν

κοιτιῶν γενομένη κυρία καὶ χρόνον ἐνιαύσιον, ὥσπερ ἔφη, κατασχοῦσα τὴν δυναστείαν διαφέρεσθαι καὶ στασιάζειν αὐτὴ πρὸς ἑαυτὴν ἤρξατο περὶ τοῦ πλείονος τε καὶ ἴσου. Intellegerem aut περὶ τοῦ ἴσου aut περὶ τοῦ πλείονος τε καὶ ἐλάττονος, quemadmodum verbi gratia legitur infra III, 28, 4: ἕως δ' ἂν ἐκ διαφόρου γνώμης, ὥσπερ νῦν ἔχει, τό τε πλεον καὶ τοῦλάχιστον ἐπιζήνωμεν ἑκάτεροι κτέ., sed quid sibi velit in tali sententia περὶ τοῦ πλείονος τε καὶ ἴσου ohsecrum est. Num forte magistelli alicuius interpretamentum περὶ τοῦ ἴσου causa fuit ut ἴσου pro ἐλάττονος substitueretur?

67, 4. De Vestalibus ob violatam pudicitiam vivis humanis scribitur ἅμα τοῖς ἐνταφίοις κόσμοις τίθενται καὶ οὐτ' ἐπιστήματος οὐτ' ἐναγισμῶν οὐτ' ἄλλον τῶν νομίμων οὐδενὸς τυγχάνουσι. Inutilis est Reiskii coniectura allata ab editore σήματος, non enim rarus est praesertim apud sequiores hic usus vocabuli ἐπίστημα, ut significet *monumentum*. Quod in § 2 narrantur hae virgines per X annos sacra didicisse, per X annos sequentes patrasse, per X ultimos docuisse, id adeo simile est notissimi Pythagoraeorum instituti, ut fabulae de Numae cum Pythagora commercio facile ansam dare potuerit.

69, 3. καὶ μετὰ ταῦτά φασὶ τὸν κατήγορον — μῆτε ζῶντα εὐρεθῆναι μῆτε νεκρόν. Verbo φασὶ facile carebimus, cum praegressa omnia in hac narratione posita sint in Accusativo c. Inf., suspensa a φασίν, quod est in capitis initio.

70, 2. De Saliorum vestitu sic scribit Dionysius: χιτῶνας ποικίλους χαλκαῖς μίτρας κατεξωσμένοι καὶ τηβέννας ἐμπεπορημένοι [περιπορφύρους] φοινικοπαρύφους, ἃς καλοῦσι τραβέας κτέ. Pro περιπορφύρους, quod male abundare videtur ante φοινικοπαρύφους, ferrem περιχρύσους (cf. Lucianus Necyom. 12). Nam trabeam auro distinctam fuisse novimus. Sidonius carm. II, 2, *effulgens trabealis mole metalli*. Sed fortasse περιπορφύρους est sequentis vocabuli interpretamentum.

72, 6 extr. ἐπιστὰς δὲ τοῖς ὀρίοις (fetialis) τὸν τε Δία καὶ τοὺς ἄλλους ἐπεκαλεῖτο θεοὺς μαρτυρόμενος ὅτι δίκας αἰτῶν ἦκει περὶ τῆς Ῥωμαίων πόλεως. Participium μαρτυρόμενος ut glossema deleri iussit Garrerus, ego nescio an potius in μάρτυρας refingendum sit.

73, 2. Pontifices δικάζουσιν τὰς ἱερὰς δίκας ἀπάσας ἰδιώταις τε καὶ ἄρχουσι καὶ λειτουργοῖς θεῶν καὶ νομοθετοῦσιν ὅσα τῶν ἱερῶν ἄγραφα ὄντα καὶ ἀνέθιστα*** κρίνοντες ἃ ἂν ἐπιτήδεια τυγχάνειν αὐτοῖς φανείη νόμων τε καὶ ἐθισμῶν. Sic edidit Jacoby locum conclamatum lacunam statuens auctore Reiskio, qui supplevit νομίζουσιν ἀποδοχῆς ἄξια εἶναι et κρίνοντες deleto scripsit ἀκροῦσι δὲ ἃ ἂν κτέ. Hoc tantum video pro ὅσα requiri ὅς ἂν et pro ἃ ἂν — φανείη, ne soloeca sit oratio, ἃ ἂν — φανῇ. Reliqua loci restitutio valde incerta est. Venit in mentem νομοθετοῦσιν, ὅς ἂν (ὅσα μὲν ἂν?) τῶν ἱερῶν ἄγραφα ὄντα καὶ ἀνέθιστα <νομίζουσιν ἀποδοχῆς ἄξια εἶναι κρίνοντες, ἀπο>κρίνοντες δ' ἃ (δ' ὅς?) ἂν ἀνεπιτήδεια αὐτοῖς φανῇ τυγχάνειν νόμων τε καὶ ἐθισμῶν.

76, 5 ἡγεμονίαν δὲ τὴν Ῥωμαίων παραλαβεῖν ἡξιώθη (Numa) νέος ὢν κατὰ κλέος ἀρετῆς ὑπ' αὐτῶν ἐπὶ κλητος [ἀχθεις] καὶ διετέλεσε πειδομένοις ἅπαντα τὸν βίον τοῖς ἀρχομένοις χρώμενος. Supervacaneum et ineptum participium delere nullus dubito.

AD LIBRUM III.

1, 4. χώραν — ἣν ἐκτίσαστο μὲν Ῥώμυλος πολέμῳ τοὺς [τότε del. Cobet] κατασχόντας ἀφελόμενος, ἐκείνου δὲ ἄπαιδος ἀποθανόντος Πομπύλιος Νομάς ὁ μετ' αὐτὸν βασιλεύσας ἐκαρποῦτο. Non solum τότε mihi suspectum est, sed etiam verba otiosa ὁ — βασιλεύσας.

3, 1. συνθῆκαι γὰρ ἦσαν ταῖς πόλεσιν ἐπὶ Ῥωμύλου γηγόμεναι τά τε ἄλλα ἔχουσαι δίκαια καὶ ἵνα μηδετέρα

πολέμον ἄρχῃ, ἥ δ' ἐγκαλοῦσα ὅ τι δὴ ποτε ἀδίκημα
 δίκας αἰτοῖ παρὰ τῆς ἀδικούσης, εἰ δὲ μὴ τυγχάνοι, τότε
 τὸν ἐξ ἀνάγκης ἐπιφέρει πόλεμον, ὡς λελυμένων ἤδη
 τῶν σπονδῶν. E sequentibus optativis apparet pro ἄρχῃ
 requiri ἄρχοι, nec quidquam lucramur mutando cum editore
 virgulam post ἄρχῃ in hypostigmen.

3, 3. πληθούσης τῆς ἐωθίνης ἀγορᾶς. Sic Jacoby
 dedit ex B, mihi vera videtur reliquorum librorum lectio
 πληθούσης, quae forma in hac locutione usu trita est.

7, 3. ἵνα δὴ μὴ [τὰς] ψευδεῖς αἰτίας εἰκάζητε περὶ
 τῆς ἐμῆς προαιρέσεως, δι' ἧς ἀξιῶ καταλύσασθαι τὸν
 πόλεμον, ἀκούσατε τὰς ἀληθεῖς. Manifesto prior articulus
 sic positus ferri nequit. Fortasse verum est ἵνα δὴ μὴ
 ψευδεῖς τὰς αἰτίας εἰκάζητε κτέ.

9, 2. πρότεροι δὲ πρεσβεύεσθαι περὶ διαλλαγῶν οὐκ
 ἤξιούμεν, ἐπέπερ οὐδ' ἤρξαμεν αὐτοὶ [πρότεροι] τοῦ
 πολέμου, ὄρξαντας δὲ ἡμνήμεθα. Deleatur manifestum
 emblema.

10, 2. ἐν δὲ καταστήσασθαι βουλευτήριον καὶ μίαν εἶναι
 τὴν ὄρξουσαν τῆς ἐτέρας πόλιν οὐκ ἀπαρέσκει. γραφῆσθαι
 δὴ καὶ τοῦτο [τὸ μέρος] ἐν ταῖς συνθήκαις, εἰ δοκεῖ.
 Nusquam vidi μέρος sic usurpatum, ut significet caput foede-
 ris aut legis, quare nescio an τὸ μέρος sit interpretis.

11, 6. ταῖς δὲ μικραῖς καὶ ὀλιγανθρώποις καὶ διὰ τοῦτο
 ἀσθενέσιν οὐκ ἔστιν ἄρχεν ἐτέρων, ἀλλ' οὐδ' ἐαντῶν
 [ἄρχεν]. Abiciatur verbum male repetitum.

13, 2. εἰ γάρ τις ἦν ἡ πατέρων ἐπιφανείᾳ λαμπρὸς ἡ
 σώματος ῥώμῃ διαπρεπὴς ἡ [πράξει τῇ] κατὰ χεῖρα
 γενναῖος ἡ κατ' ἄλλην τινα τύχην ἡ τόλμαν ἐπίσημος,
 ἐαντὸν ἡξιὸν τάττειν πρῶτον ἐν τοῖς τρισίν. Raro vidi
 stolidiorem interpolationem. Nam saepius Dionysius, ubi in
 auctoribus suis Latinis legerat manu fortis, Graece illam
 formulam reddidit verbis κατὰ χεῖρα γενναῖος, velut de Mettio

Curtio II, 42, 2. Sic mox infra 16, 3 ἀρετῆς μὲν ἔνεκα καὶ κατὰ χεῖρα γενναιότητος.

13, 4. Ὁρατίω γάρ τινι Ῥωμαίῳ καὶ Κορατίῳ τὸ γένος Ἀλβανῶ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ἐνεγγύησε θυγατέρας διδύμους Σικίνιος Ἀλβανός. Ipsius Dionysii errorem esse Κορατίῳ pro Κοριατίῳ dubito propterea quod in optimo codice B tam hic quam infra 17, 5, 1 et 29, 7, 20 in hoc nomine post P erasa est littera. Vereor igitur — nam reliquis locis codd. in pravo nomine conspirant — ne librariis imposuerit nominis Ὁράτιος similitudo. Sed multo magis demiror editorem receperisse pravissimam formam ἐνεγγύησε, licet ἐνεγύησε recte exhibeat codex B.

17, 3. Laudat senex Horatius filios, qui pugnam adversus Curiatios suscipere noluerant antequam ipsum consultassent, his verbis: Ἀλλ' εὖσεβές μὲν, ἔφη, πρῶγμα ποιεῖτε, ὦ παῖδες, τῷ πατρὶ ζῶντες καὶ οὐδὲν ἄνευ τῆς ἐμῆς γνώμης διαπραττόμενοι, καιρὸς δὲ καὶ ὑμᾶς αὐτοὺς ἤδη περὶ ὑμῶν τά γε τηλικαῦτα φαίνεσθαι φρονοῦντας. ὑπολαβόντες οὖν τὸν ἐμὸν βίον ἤδη τέλος ἔχειν φανερόν ποιήσατέ μοι, τί δὴ ποτ' ἂν αὐτοὶ προεῖλεσθε πράττειν ἄνευ τοῦ πατρὸς περὶ τῶν ἰδίων βουλευσάμενοι. Filii paullo ante Tullio responderant ἐπειδὴ δὲ περὶ εἶστιν ἡμῖν ὁ πατήρ, οὗ χωρὶς οὐδὲ τάλανιστα λέγειν ἢ πράττειν ἀξιοῦμεν, αἰτούμενά σε ὀλίγον ἀναδέξασθαι χρόνον τὴν ἀπόκρισιν ἡμῶν, ἕως τῷ πατρὶ διαλεχθῶμεν, viros que sic animatos fortasse pater dicere poterat eos patri, non sibi, vivere. Sequens tamen senis oratio potius eo tendere videtur, ut credamus Dionysium scripsisse: Ἀλλ' εὖσεβές μὲν, ἔφη, πρῶγμα ποιεῖτε, ὦ παῖδες, τῷ πατρὶ ζῶντι δουλεύοντες vel ζῶντι ὑπουργοῦντες aut aliquid simile.

16, 3. ἀνοχὰς B, ἀναχωκὰς reliqui codd. Vera forma est ἀνοκωχὰς, non ἀνακωχὰς, ut edidit Jacoby.

22, 2 extr. καὶ τὸν ἄρχοντά τε αὐτῶν Φουγέτιον ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἀρχῆς κατασχὼν κτέ. E notione verbi κατέ-

χεν sequitur abundare pronomem αὐτῆς, quod tamen non expunxerim sed mutarim in αὐτοκρατορος, cl. 23, 3 et 7.

22, 10. ἔστι δὲ καὶ νόμος παρ' αὐτοῖς δι' ἐκεῖνο κυρωθεῖς τὸ πάθος, ὃ καὶ εἰς ἐμὲ χρόνεται. Huic formulae et similibus tam apud Dionysium quam apud Herodotum addi solet ἔτι, quam voculam hic periisse iudico. Vide I, 14, 2; 21, 1; 38, 3 (καὶ μέχρις ἐμοῦ ἔτι); 39, 4; 45, 2; 64, 1; 79, 10 (ἔτι καὶ νῦν); 79, 11; 80, 1 (καὶ νῦν ἔτι); 85, 3 (καὶ — ἔτι — εἰς ἐμὲ); 88, 3; II, 7, 2 (καὶ κατὰ τὸν ἡμέτερον βίον ἔτι); 31, 2; III, 71 (καὶ εἰς ἐμὲ ἦν ἔτι). Etiam I, 50, 4 nescio an corrigendum sit ἂ καὶ εἰς ἐμὲ ἦν <ἔτι> et II, 33, 2 expectabam: ὄνομα δὲ καὶ τοῖς ἐστιατορίοις ἦν — κορυβαὶ καὶ <ἔτι καὶ> μέχρις ἡμῶν οὕτω καλοῦνται et II, 56, 5 καὶ (pro καὶ) μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων.

22, 4. ὁ δὲ πατήρ ἀπελογεῖτο περὶ τοῦ μειρακίου κατηγορῶν τῆς θυγατρὸς κτέ. Immo ὁ πατήρ τοῦ μειρακίου.

22, 6. ἀπορούμενος δὲ τί χρήσεται. Veteres Attici post ἀπορεῖν, ἀπορεῖσθαι, ἀμηχανεῖν, οὐκ ἔχειν similibusque ponere solent coniunctivum dubitativum, Dionysius vero constanter ponit futurum. I, 39, 3 ἀμηχανῶν ὁ Ἡρακλῆς ὅτι χρήσεται τῷ πράγματι. I, 67, 2. ἀπορεῖν ὅτι χρήσονται τοῖς πράγμασιν. I, 72, 4 οὐκ ἔχοντας ὅπως ποιήσονται τὴν ἄπαρσιν. II, 38, 1 οὐκ ἔχων ὅτι χρήσεται τῇ τριβῇ τοῦ χρόνου. In optativo tamen usurpando sequitur Athenienses, velut III, 40, 5 ἀποροῦντες ὅποι τράποιντο συνέτειναν εἰς ὕλας τε καὶ ὄρη.

23, 6 init. ὁ δὲ Ἀλβανὸς Φονγέττιος. Dionysius more suo hominem modo gentili modo proprio nomine significat. Hic Φονγέττιος reddiderim magistellis et τὸν Ἀλβανὸν in praegressis hisce: τῇ δ' ἐξῆς Φονγέττιόν τε μεταπεμφάμενος τὸν Ἀλβανὸν καὶ τῶν ἄλλων φίλων τοὺς ἀναγκαιοτάτους.

23, 9 init. ταῦτα διανοηθεῖς ὑπενόμευσα Ῥωμαίοις πόλεμον. Insolenter, nec tamen inepte, dictum pro ὑποκατεσκεύασα.

26, 5 extr. σκοπεῖν αὐτοὺς ἡξίου, τίνα χρὴ τρόπον τιμωρήσασθαι μὲν τοὺς προδότας, σωφρονεστέραν δὲ τὴν Ἀλβανῶν ἀποδοῦναι πόλιν εἰς τὸ λοιπόν. Graeci eo sensu ponunt ἀποδειξαι. Utrum hoc ei reddendum est, an Latinorum usum verbi *reddere* pro eo quod est *facere*, *efficere* existimemus homini Graeco qui annos XXII Romae vixerat imposuisse? Qui prima specie Latinismus videtur ὡς ἐμὴ (ἢ ἐμῇ?) δόξα φέρει II, 16, 1, is Graeci sermonis ingenio non adversatur, ut apparebit comparanti formulam Herodoteam ἢ γνώμῃ φέρει.

30, 1 extr. ὁ δὲ Τύλλος ἐπειδὴ τὴν διάνοιαν εἶδε τῶν πολλῶν ἀπολογεῖσθαι τὸν Μέτιον ἐκέλευσεν, εἴ τι [πρὸς ταῦτα λέγειν] βούλεται, οὐκ ἔχων δ' ὁ Μέτιος ὅ, τι χρὴ λέγειν πρὸς τοὺς κατηγοροῦντας κτέ. Vix quisquam monitus dubitabit mecum delere turpem interpolationem πρὸς ταῦτα λέγειν, siquidem ea verba nullam aliam rem spectare possunt quam praegressam Tulli Hostili orationem, in qua consilium suum Albans Romam traducendi aperuerat, neque ut contra illud disputaret proditori sane rex erat permisurus, ut arbitror. Deletis vero istis, omnia plana sunt.

31, 5. παραταξάμενοι δὲ καὶ πολλοὺς <μὲν> ἀποκτείναντες ἐν τῇ μάχῃ, <πολλῶ δ' ἔτι πλείους ἀποβαλόντες> κατεκλείσθησαν πάλιν εἰς τὸ ἄστυ. Sic sane, ut Iacoby edidit, duplici admissa lacuna locus expediri poterit, sed nescio an multo simplicius remedium paratum sit suspicanti Dionysium ^{ἀποκτείναντες} scripsisse παραταξάμενοι δὲ καὶ πολλοὺς ἀπολέσαντες ἐν τῇ μάχῃ, κατεκλείσθησαν πάλιν εἰς τὸ ἄστυ (sed instructa acie multisque suorum amissis in pugna, iterum inclusi sunt in oppidum), glossatorem vero ἀπολέσαντες (i. c. ἀποβαλόντες) perperam intellectum explicasse per ἀποκτείναντες, quod ut fit in textum se insinuaverit.

32, 6. ὥς οὐδεὶς αὐτοῖς οὐκέτι περὶ τῆς χώρας ἐξήκει μαχησόμενος. Graecum est aut ὥς οὐδεὶς αὐτοῖς ἐτι aut ὥς οὐκέτι αὐτοῖς οὐδεὶς περὶ τῆς χώρας ἐξήκει μαχησόμενος.

33, 1. ἐπειδὴ συνέστη Ῥωμαίοις πρὸς τὰς Λατινῶν πόλεις κοινῇ συνηρηπαγμένας πόλεμος οὐ ῥάδιος ἐν ὀλίγῳ καθαιρεθῆναι χρόνῳ. Nihili est Reiskii coniectura συνηρηραγμένους (voluisse videtur συνηρηγμένους), quam commemorat editor. Optime contra habet codicis B lectio *συνισταμένας*, nisi quod non expedit, quo pacto nasci potuerit reliquorum librorum absurda lectio, quam recepit Jacoby. An olim fuit *συνηρημένας*?

34, 4. Σπούσιον Οἰεκίλιον ἐκ Λαονύνιον. Nonne Σπούριον vel potius Σπόριον legendum est?

35, 4. μέλλοντες δὲ τοῦ Τύλλου θύσιαν τινὰ κατ' οἶκον ἐπιτελεῖν, ἢν αὐτοὺς μόνον ἐβούλετο τοῖς ἀναγκαίοις εἶδεναι, καὶ [κατὰ δαίμονα] τῆς ἡμέρας ἐκείνης χειμερίον σφόδρα γενομένης κατὰ τε ὄμβρον καὶ ζάλην καὶ σκότος κτέ. Fiunt ista ex veterum, Stoicorum certe quorum placitis noster addictus est, sententia semper divinitus, et perquam ineleganter dictum est κατὰ δαίμονα — κατὰ τε ὄμβρον κτέ. Etiam scripturae discrepantia (codices enim praeter B habent κατὰ τύχην) suspecta reddunt quae seclusi vocabula, sumta ut videntur e sequentibus § 5: ἐγὼ δὲ τοῦτον μὲν οὐ δέχομαι τὸν λόγον οἷτ' ἀληθῆ νομίζων οὔτε πιθανόν, τῷ δὲ προτέρῳ μᾶλλον προστιθέμενος κατὰ δαίμονα νομίζω τὸν ἄνθρωπον τῆς τελευτῆς τυχεῖν, ubi suo loco aptissime leguntur.

Paullo ante § 4 in verbis ἀποκτείναντα δὲ τὸν βασιλέα καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ καὶ τῶν ἄλλων ὅσοις ἐνέτυχεν ἐνεῖναι πῶρ εἰς τὴν οἰκίαν κατὰ πολλοὺς τόπους disertam desidero mentionem uxoris, quam cum rege et liberis et servis omnibus crematam esse dixerat Dionysius in capitis initio τελευτῇ τὸν βίον (Tullus) ἐμπροσθείσης τῆς οἰκίας καὶ σὺν αὐτῷ γυνῇ τε ἀπόλλυται καὶ τέκνα καὶ ὁ ἄλλος οἶκετι-

κὺς ἅπας ὄχλος καταληφθεὶς ὑπὸ τοῦ πυρός. Suppleverim igitur ἀποκτείναντα δὲ τὸν βασιλέα <καὶ τὴν γυναῖκα> καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ καὶ τῶν ἄλλων ὅσοις ἐνέτυχεν κτέ. Scio hanc esse famam a priore discrepantem, sed si eius auctor reginam incolumem evasisse narrasset, eam rem vix silentio praetermisisset Dionysius, ut arbitror. Librarii oculi a priore καὶ ad alterum deflexisse videntur.

37, 4. προσκαθεζόμενοι τῇ πόλει <αὐτῶν Πολιτωρίῳ> πρὶν κτέ. Cum in B teste editore post πόλει viginti fere litterae erasae sint, accuratius lacunam expleveris scribendo τῇ πόλει <αὐτῶν Πολιτωρίῳ ὄνομα> πρὶν κτέ.

43 extr. ἐν μὲν δὴ τοῦτο πολίτευμα τοῦ βασιλέως παραδίδοται καλὸν ἅμα καὶ πραγματικόν, κτέ. Malim παραδέδοται, ut noster in tali re scribere assolet. Vide tamen III, 1 extr., ubi eandem correctionem proposuit Sintenis.

44, 2. δι' ἑνὸς ἐκδίδωσι (Tiberis) τοῦ γνησίου στόματος ἀνακόπτων τὰς πελαγίους ῥαχίας [τῆς θαλάττης]. Codd. praeter B τῆς θαλάσσης. Otiosa vocabula abesse malim.

48. μαθὼν ὅτι Ῥωμαίων ἐκάστῳ κοινόν τ' ὄνομα κεῖται καὶ μετὰ τὸ κοινὸν ἕτερον ὃ δὴ συγγενικὸν αὐτοῖς ἐστὶ καὶ πατρωνυμικόν. Commune nomen aptissime Dionysius vocat Romanorum praenomen, quia perpauca sunt numero itaque permultis communia sunt singula. Idem infra cap. 65, 6 vocat προσηγορικόν et utramque appellationem coniungit cap. 70, 1, ut hic iunguntur συγγενικὸν καὶ πατρωνυμικόν.

55, 3. ἐπεὶ δὲ <πάντα> παρεσκεύαστο αὐτοῖς. Dubia coniectura, Kiesslingium secutus, πάντα inseruit editor. Nam saepius ita non addito πάντα locutus est, quem noster haud raro imitatur, Thucydides. Cf. etiam III, 23, 11 extr. οὕτω παρεσκεύασται μοι, ubi temere Portus τοῦτο pro οὕτω coniecisse videtur.

65, 1. τοῦτον δὲ τὸν τρόπον αὐτοῦ χρωμένον τῷ πο-

λέμῳ πολλαὶ μὲν συμπλοκαὶ [καὶ] κατ' ὀλίγους ψιλῶν τε καὶ ἱππέων ἐγένοντο, μαχῇ δὲ ὁλοσχερῆς ἀπάντων οὐδεμία. Ne hanc quidem coniecturam, quam auctore Buechelero textui intulit Jacoby, prorsus certam esse arbitror. Si enim recte dicas, quod nemo negabit, συμπλοκαὶ πολλαὶ καὶ μικραὶ (s. οὐκ ἀξιόλογοι), non video quidni ferri possit, quod redit eodem, συμπλοκαὶ πολλαὶ καὶ κατ' ὀλίγους.

70, 2 init. μηδέν. Perraro, si spectamus vocabuli usum frequentissimum, Dionysi codices exhibent formas antiquiores οὐδέν et μηδέν, longe vero saepissime recentiores, quae inde ab Aristotele usurpari coeptae sunt, οὐδέν et μηδέν, quas ubique nostro restituendas esse arbitror.

72, 5 extr. καὶ τοῦτ' οὐκ ἐπιχώριον ἀλλ' ἐπηλύτιον οὕτω καὶ ἄπολιν. Reddatur scriptori pro hac forma valde novitia ἐπηλιν, quo saepius usus est in hoc libro et praegressis. Eandem formam olim ego et Stahlius restitui-
mus Thucydidi I, 9, 2 pro ἐπηλύτην, quod eiusdem est farinae. Restituatur etiam, si nondum reddita est, Xenophonti in Oeconomico XI, 4. In praegressis paullo ante editur οἷς τὰ ἐαντῶν οὐσίας κατηγορήγουν procul dubio operarum errore pro κατεχορήγουν, quem in »addendis et corrigendis" non correxit Jacoby.

Reliquos Archaeologiae Romanae libros examinabo, simul-
atque sequentia huius editionis volumina ad me pervenerint.
Nunc manum de tabula.

1738257

l5000¹⁸

